

Vesannon kunnan ilmastosuunnitelma

VESANTO
#SYDÄNMAA

12/2024

Sisällys

1 Vesannon ilmastotavoitteet ja lähtökohdat.....	3
2 Ilmastotyön painopisteet	4
3 Kunnan ilmastopäästöt	6
4 Ilmastotyön tavoitteet tai toimenpiteet.....	9
4.1 Kestävä energiantuotanto ja -kulutus	9
4.2 Vähähiilinen liikkuminen	11
4.3 Resurssiviisas materiaalien kierto	13
4.4 Kestävä ruokajärjestelmä ja maatalous	14
4.5 Hiiltä sitovat metsät ja luontokadon torjuminen.....	15
4.6. Ilmastoystävällinen kuntaorganisaatio	17
5 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	19
6 Ilmastosuunnitelman seuranta	20
Lähteet.....	20

1 Vesannon ilmastotavoitteet ja lähtökohdat

Ilmastosuunnitelman tavoitteena on käsitellä Vesannon päästövähennystoimia.

Vesanto noudattaa ilmastotavoitteissaan valtakunnallista linjaa ja tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä. Myös Pohjois-Savon ilmastotiekartan tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.

Tavoitteena on 80 % päästövähennys vuoteen 2035 mennessä (vertailuvuotena 2007) ja loppujen päästöjen sitominen hiilinieluihin ja -varastoihin. Ilmastosuunnitelma sisältää tavoitteita sekä päästöjen vähentämiseen että hiilinielujen vahvistamiseen.

Ilmastosuunnitelma sisältää eritasoisia toimia ja eri toimialoja koskevia toimia. Vesannon ilmastosuunnitelman toimissa on tavoitteena saada aikaan sekä suoria että epäsuoria päästövähennyksiä mahdollisimman pienten lisäinvestointien kautta. Suorilla tarkoitetaan, että kunnan toiminnassa pyritään vähentämään energiankulutusta ja ilmastopäästöjä. Epäsuorilla toimilla puolestaan tarkoitetaan sitä, että kunta kehittää kuntalaisten mahdollisuuksia toimia ilmastoystävällisesti ja näyttää esimerkkiä ilmastotoimijana. Ilmastotavoitteeseen pääsy edellyttää sekä kulutuksen vähentämistä että suuntaamista ilmastoystävällisempiin vaihtoehtoihin.

Ilmastosuunnitelma hyväksytään tällä valtuustokaudella (2024). Tämän jälkeen suunnitelma otetaan osaksi kunnan toimintaa ja talouden suunnittelua. Ilmastosuunnitelma päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa. Päivityksen yhteydessä suunnitelman tavoitteet liitetään myös kuntastrategiaan ja toteutetut ilmastotoimet tunnistetaan.

Ilmastosuunnitelman on tarkoitus olla kunnianhimoinen, mutta realistinen suunnitelma siitä, miten Vesannolla voidaan vähentää ilmakehään pääseviä päästöjä. Suunnitelmassa on asetettu tavoitteita eri aikaväleille ja toimenpiteitä lisätään suunnitelmaan työn edetessä.

Suunnitelmapäivitykset hyväksytetään valtuustossa. Nykyisessä suunnitelmassa olevien toimien vaikuttavuutta arvioidaan vuoden 2024 aikana, ja nämä tiedot lisätään ilmastosuunnitelmaan.

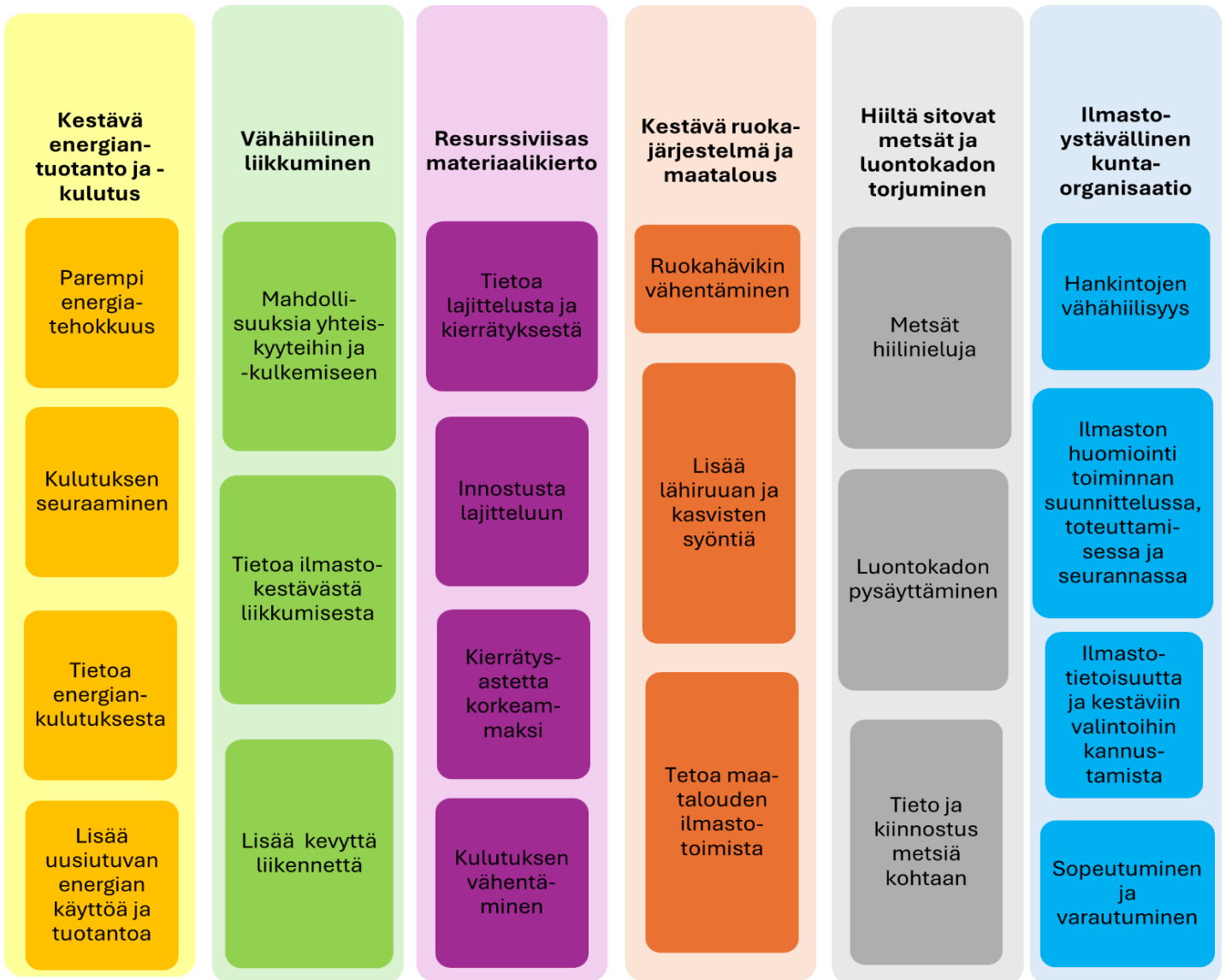
Kunnassa tapahtuvien päästöjen vähentämisen rinnalla pyritään vähentämään myös kulutuksen aiheuttamia alueen ulkopuolisia päästöä sekä tarjoamaan hyviä ilmastoratkaisuja käytettäväksi laajemmalla alueella. Pariisin ilmastopimuksen tavoitteen toteutuminen edellyttää kulutuksen päästöjen merkittävää vähentämistä ja asukaskohtaisen hiilijalanjäljen pienentämistä: 1,5 asteen mukaista elämäntapaa ja kiertotalouden vahvistamista. Ilmastotyössä pidetään keskeisesti mielessä myös se, että ilmastomuutoksen sopeutuminen ja varautuminen vaativat suunnitelmia ja toimia kaikilla toimialoilla, mutta ilmastotyön kautta voidaan aikaansaada päästösäästöjen lisäksi taloudellisia säästöjä ja luoda kunnalle positiivista näkyvyyttä.

Vesannolla ei ole aiempaa ilmastosuunnitelmaa, mutta ilmastomyönteisiä toimia on tehty eri toimialoilla jo vuosia. Ilmastosuunnitelman myötä ilmastotoimet läpileikkaavat kaikkia toimialoja ja tuovat suunnitelmallisen seurannan osaksi työtä.

2 Ilmastotyön painopisteet

Vesannon ilmastosuunnittelussa keskitytään kuuteen osa-alueeseen, joilla päästöjä pyritään vähentämään. Päästöjen vähentämistä on tarkoitus tehdä sekä suoraan kunnan toiminnassa että asukkaiden ja toimijoiden tiedottamisen, kannustamisen ja ilmastomyönteisten tekojen mahdollistamisen kautta. (Kuva 1.)

Kuva 1. Vesannon ilmastotyön painopisteet.

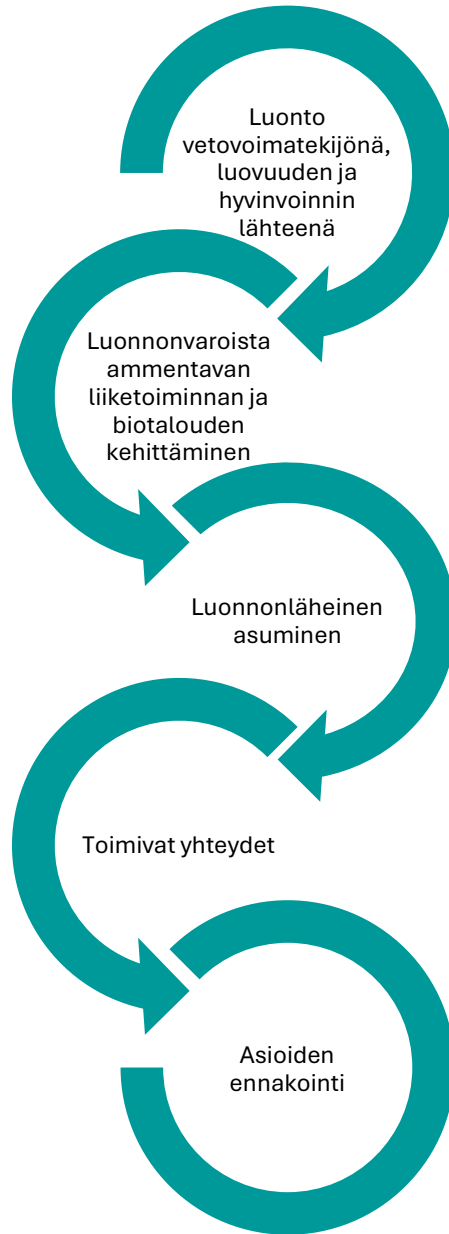

VESANTO
#SYDÄNMAA

12/2024

Kunnan toiminnassa suurimmat suorat päästövähennysmahdollisuudet ovat energiantuotannossa ja -kulutuksessa.

Ilmastosuunnitelma tukee Vesannon kunnan strategian toteutumista (kuva 2).

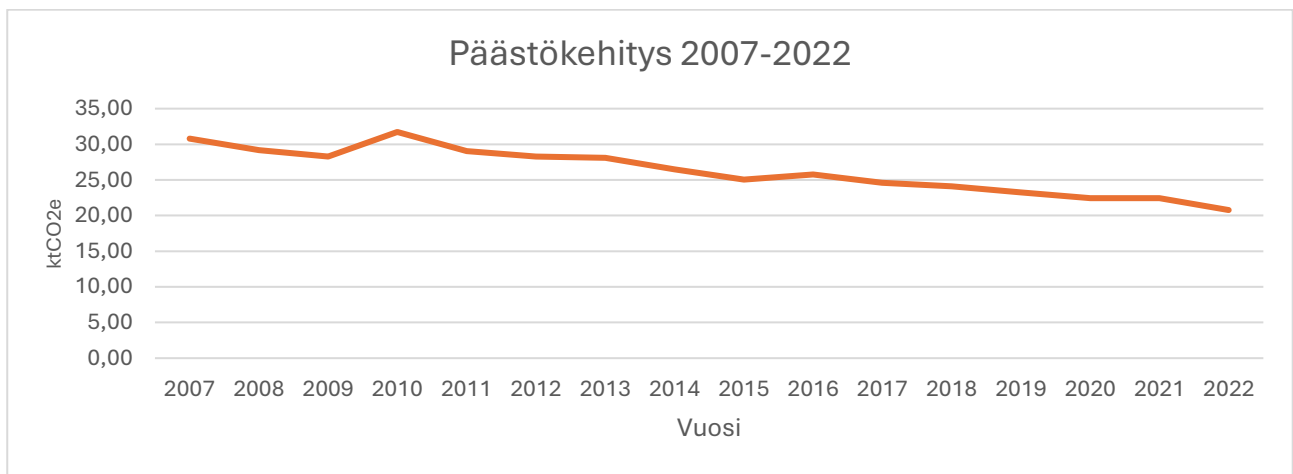
Kuva 2. Ilmastoasiat linkittyvät vahvasti myös Vesannon kunnan strategiaan.

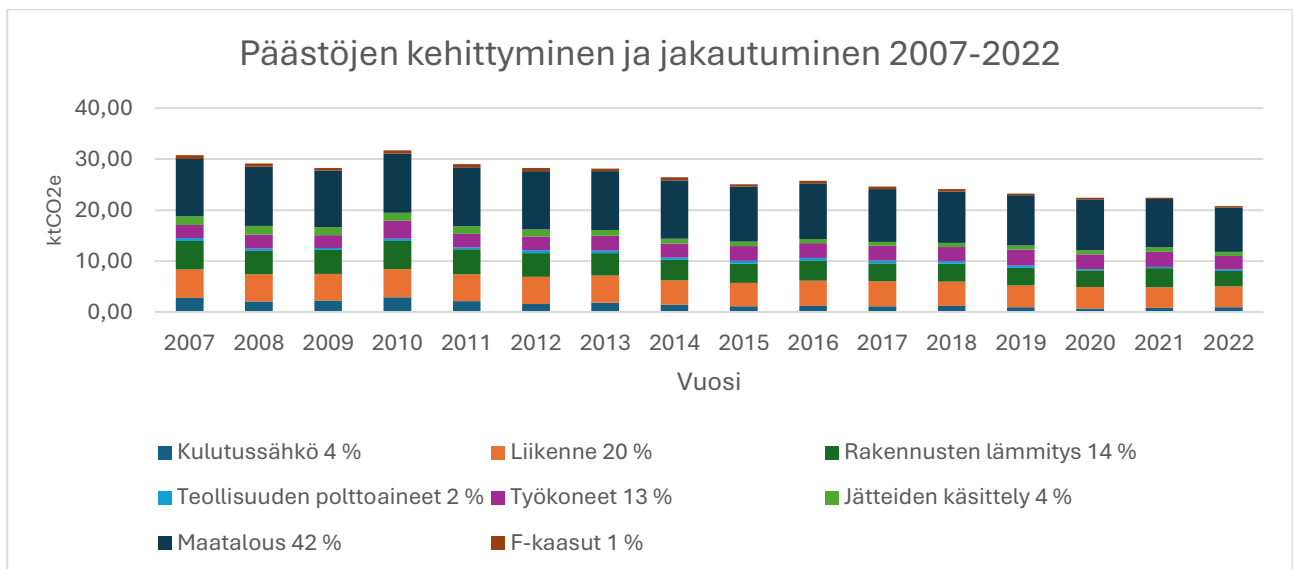
3 Kunnan ilmastopäästöt

Vesannon päästöjen määrä on hiljalleen laskenut vuodesta 2007. Kuten aiempinakin vuosina, vuonna 2022 suurimpia päästöluokkia olivat maatalous, tieliikenne ja työkoneet. (Kuvat 3–6.)

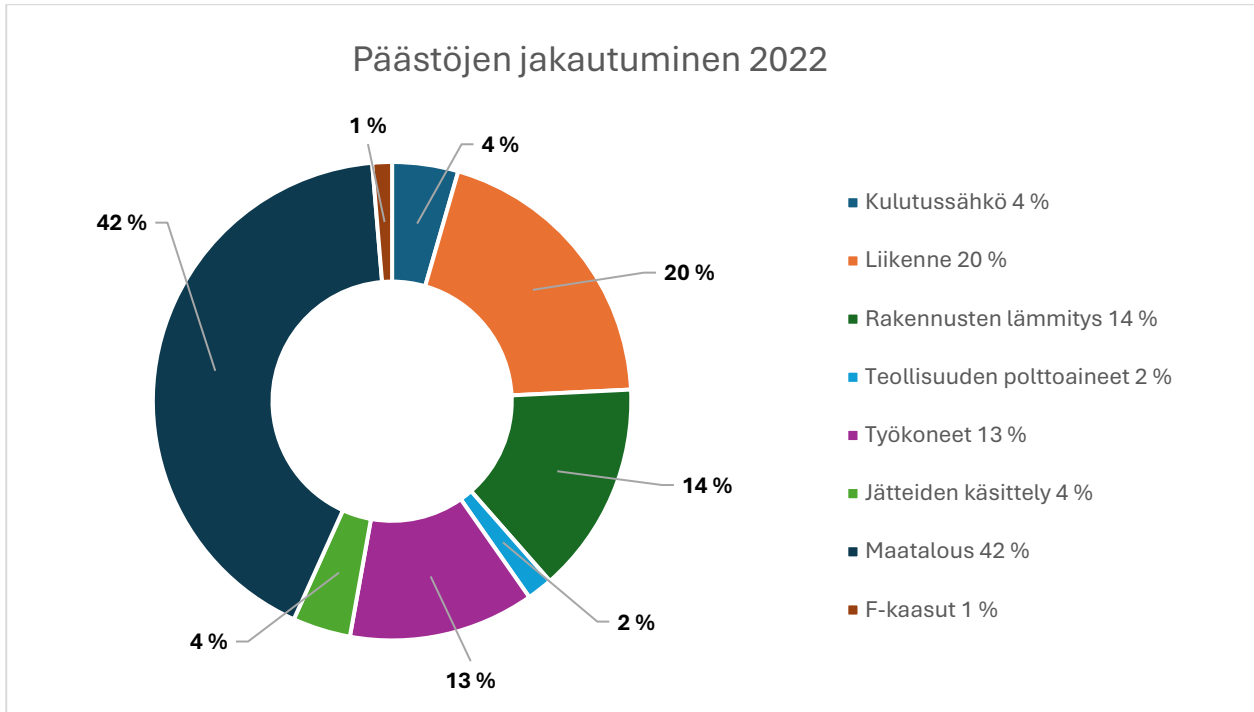
Kuvissa näkyvät tiedot perustuvat Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) aineistoihin Vesannon päästöistä vuonna 2022. SYKE päivittää päästötietoja viiveellä, jonka vuoksi suunnitelmaa tehdessä (syksyllä 2024) uusimmat ilmoitetut tiedot olivat vuodelta 2021 ja 2022.

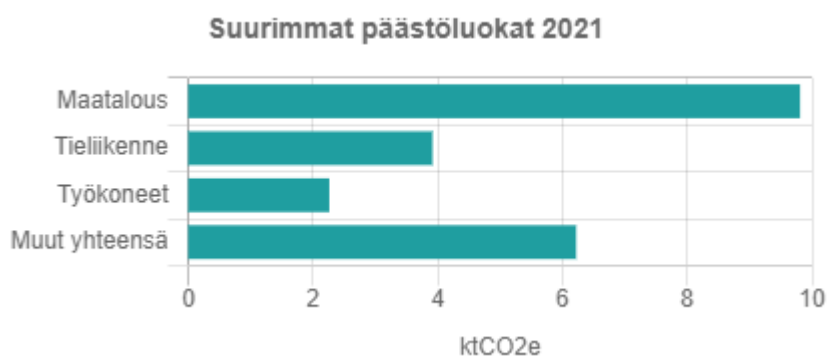
Kuva 3. Vesannon päästöt ovat vähentyneet 29 % vuodesta 2007.

Kuva 4. Vesannon päästöjen kehittyminen ja jakautuminen vuosina 2007–2022.

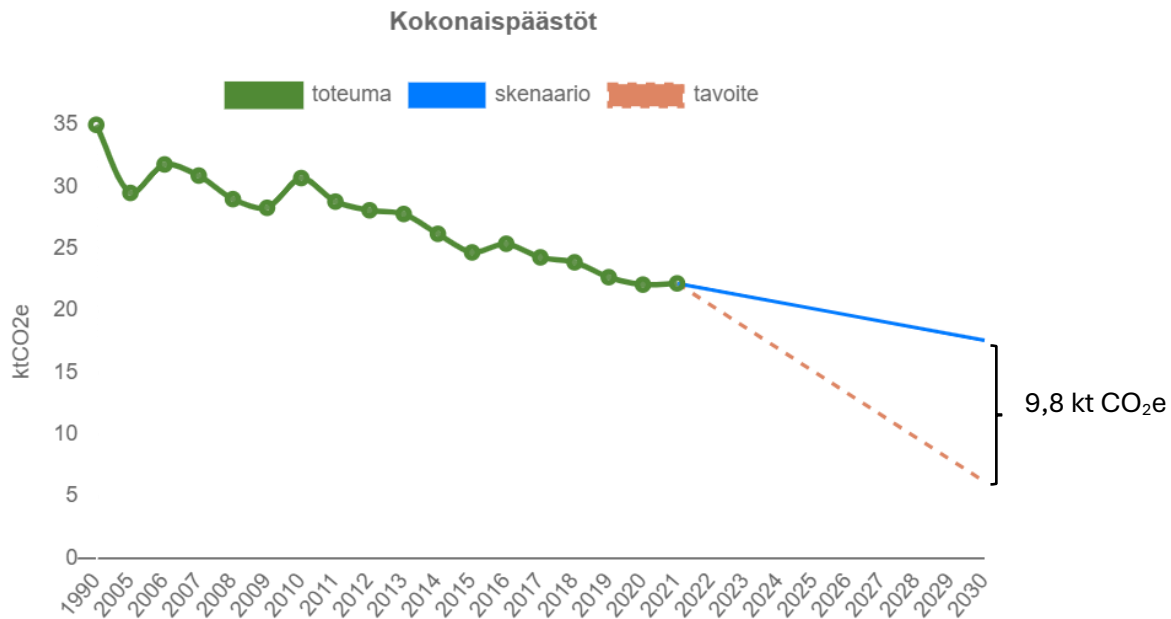

Kuva 5. Vesannon ilmastopäästöjen jakautuminen vuonna 2022.

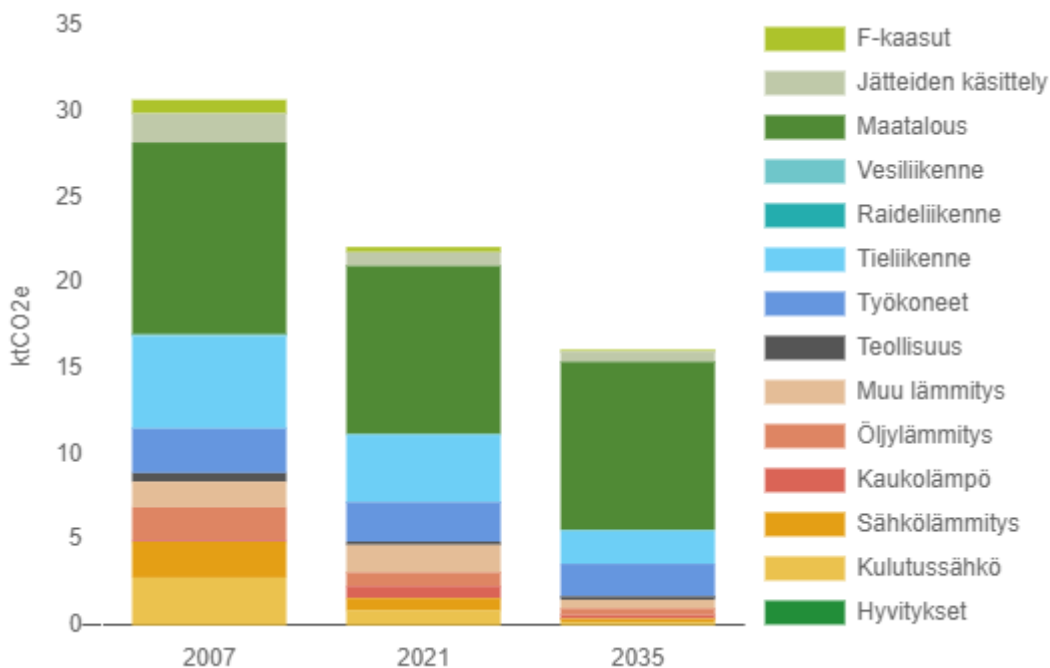

Kuva 6. Suurimmat päästöluokat vuonna 2021.

Päästöt ovat laskeneet melko tasaisesti vuodesta 2007 lähtien ja skenaarion mukaisesti päästöt jatkavat laskuaan myös vuodesta 2022 eteenpäin. Vesannon tavoitellessa 80 % päästövähennystä, tulisi päästöjä saada tämänhetkisen skenaarion lisäksi noin 9,8 kt CO₂e. (Kuva 7.) Suomen ympäristökeskuksen skenaariotyökalun mukaisesti Vesannon päästöjen jakautuminen vuosina 2007, 2021 ja 2035 on esitetty kuvassa 8.

Kuva 7. Vesannon päästöjen kehittyminen suhteessa tavoitteeseen. Skenaarion ja tavoitteen väliin jää 9,8 kt hiilidioksidiekvivalentin kuilu. Lähde: Suomen ympäristökeskus, kuntien kasvihuonekaasupäästöjen skenaariotyökalu.

Kuva 8. Päästöjen kehittyminen vuosien 2007 ja 2021 välillä sekä ennuste vuoden 2035 tilanteesta. Lähde: Suomen ympäristökeskus, kuntien kasvihuonekaasupäästöjen skenaariotyökalu.

4 Ilmastotyön tavoitteet tai toimenpiteet

4.1 Kestävä energiantuotanto ja -kulutus

Päämäärät:

- Energiantuotannon ja kulutuksen päästöjen vähentäminen
- Uusiutuvan energian osuuden kasvattaminen
- Tietoisuuden parantaminen energiansäästöön ja energiatehokkuuteen liittyen

Tavoitteet:

- Parannetaan energiatehokkuutta, seurataan kulutusta ja lisätään tietoa energiankulutuksesta
- Lisätään uusiutuvan energian käyttöä ja tuotantoa. Vähennetään ilmaan päätyviä päästöjä.

Lähtötilanne:

Kulutussähkön käyttö oli Vesannolla 5,8 GWh:ta vuonna 2021 ja öljyä käytettiin 15 GWh energiantuotannossa vuonna 2019 (uudempia tietoja ei saatavilla). Lämmitysenergiaa puolestaan kulutettiin 39 GWh:ta vuonna 2021, mikä oli 4,1 GWh:ta enemmän kuin vuonna 2020. Maalämpöä hyödyntäviä rakennuksia oli vuonna 2021 Vesannolla 35 ja maalämpökohteiden määrä on kasvanut vuosittain. Tiedot perustuvat Alas-laskentaan Suomen kasvihuonekaasupäästöistä.

Vesannolla on tehty monia energiatehokkuutta lisääviä toimia. Jatkossa nämä toimet luovat pohjaa kunnan ilmastotyölle ja on tärkeää, että niitä jatketaan ja niiden vaikuttavuutta seurataan.

- Kunnantalon sisälämpötilaa on laskettu
- Liikuntahallille on vaihdettu ledit
- Katuvalot vaihdettu ledeiksi
- Vuokrataloihin on asennettu lämmönvaihtimet
- Koulun tilat ovat uusia ja energiatehokkaita
- Etätyötä lisätty kunnassa (kunnantoimisto kiinni perjantaisin, johtoryhmällä mahdollisuus olla 2 päivää viikossa etänä)

Tavoite	Parannetaan energiatehokkuutta, seurataan kulutusta ja lisätään tietoa energiankulutuksesta			
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Seurataan kiinteistökohtaista energiankulutusta ja tehdään se näkyväksi	Asumis- ja ympäristöjohtaja ja vuokratalotaloyhtiö	2025 -	Aloitetaan järjestelmällinen energiankulutuksen seuranta kunnan rakennusten osalta. Tiedotetaan energiankulutuksesta kiinteistöjen käyttäjiä.	Sähkönkulutus

Kehitetään etätyömahdollisuuksia.	Hallinto, viestintä	2025 -	Selvitetään uuden etätyöpisteen perustamista. Ylläpidetään lisäksi kunnan työntekijöiden etätyömahdollisuutta.	Käyttömäärät
Vaihdetaan ulkovalot ledeiksi kiinteistöissä ja urheilualueilla.	Asumis- ja ympäristöjohtaja ja hyvinvointi- ja viestintäjohtaja	Pidemmän aikavälin tavoite	Vaihdetaan korjausten yhteydessä valonlähteiksi ledit.	Vaihdettujen valojen määrä
Puretaan energiatehottomat ja käyttämättömät rakennukset	Asumis- ja ympäristöjohtaja ja vuokratotaloyhtiö	2024 ->	Puretaan huonokuntoiset, energiatehottomat ja tarpeettomat rakennukset. Varmistetaan materiaalien kierrätys ja uusiokäyttö.	Energiansäästö
Tavoite	Lisätään uusiutuvan energian käyttöä ja tuotantoa. Vähennetään ilmaan päätyviä päästöjä.			
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Lisätään aurinkovoimaa.	Asumis- ja ympäristöjohtaja	2025 -	Asennetaan aurinkopaneelit jätevedenpuhdistamolle (100 paneelia, 43 kWh). Lisäksi aurinkovoimamahdollisuus huomioidaan tulevien kattoremonttien yhteydessä.	Aurinkopaneeleilla tuotetun sähkön osuutta
Luovutaan öljylämmityksestä	Asumis- ja ympäristöjohtaja	2025 -	Luovutaan lopuissakin kohteissa öljylämmityksestä ja siirrytään muihin lämmitysmuotoihin. Varmistetaan hakkeen toimitusketjun kestävyys.	Öljykohteiden lukumäärä
Vaihdetaan uusiutuvaan sähkөөn	Asumis- ja ympäristöjohtaja	Pidemmän aikavälin tavoite	Huomioidaan sähkösopimuksen kilpailutuksessa vihreä/uusiutuva sähkö ja pyritään vaihtamaan siihen.	Sähkön päästöjen muutos

4.2 Vähähiilinen liikkuminen

Päämäärät:

- Liikenteen päästöjen pienentäminen
- Kevyen liikenteen lisääminen

Tavoitteet:

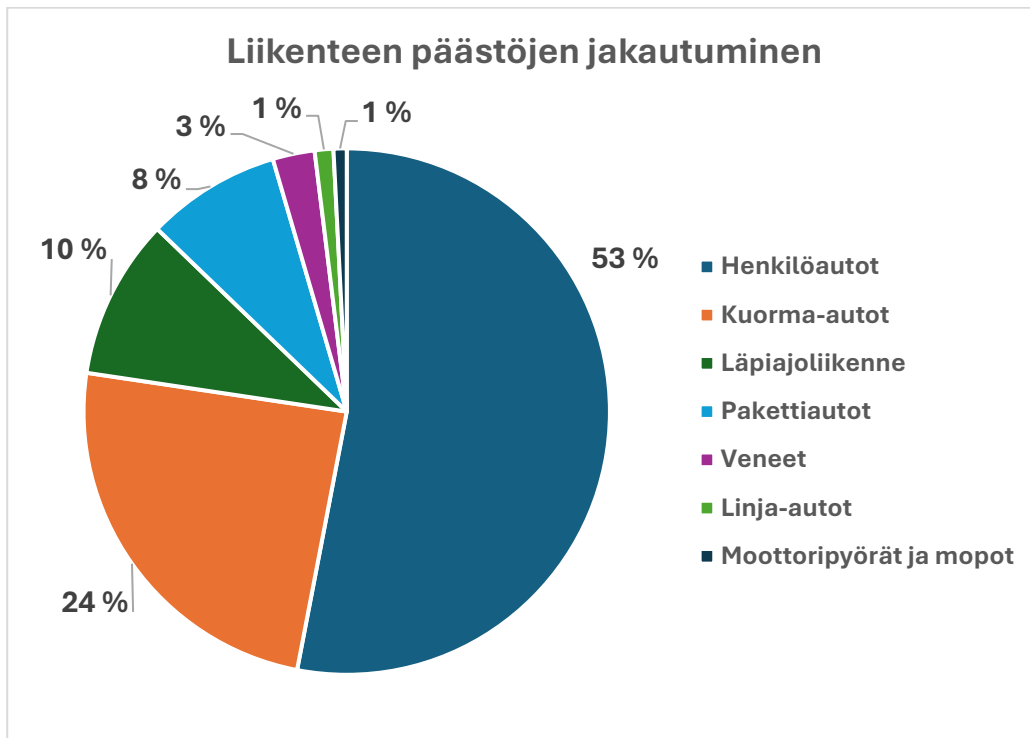
- Lisätään mahdollisuuksia yhteiskyyteihin ja -kulkemiseen
- Lisätään kevyttä liikennettä
- Vahvistetaan uusiutuvien liikennepolttoaineiden käyttöä ja saantia

Tilannekuva:

Liikenteen päästöt vuonna 2021 olivat 4,46 ktCO₂e. Henkilöautojen keskimääräiset päästöt ovat laskeneet ja vuonna 2021 keskimääräinen päästömäärä oli 166,9 gCO₂ kilometriä kohden. Liikenteen päästöjen jakauma on esitelty kuvassa 9.

Kunnassa oli vuonna 2021 viisi ladattavaa hybridiä ja kolme täyssähköautoa. Määrä on kasvanut hitaasti ja latausmahdollisuuksien lisääntyminen todennäköisesti vauhdittaa autokannan sähköistymistä entisestään.

Tiedot perustuvat SYKE:n ilmastoindikaattoritietoihin ja Traficom:n autotietokantoihin.

Kuva 9. Suurimmat päästöt aiheutuivat henkilö- ja kuorma-autoliikenteenteestä.

Tavoite		Lisätään mahdollisuuksia yhteiskyyteihin ja -kulkemiseen		
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aika- taulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Koulukuljetukset	Koulutusjohtaja	2025-	Pyritään painottamaan vähäpäästöisyyttä koulukuljetuksissa.	Vähäpäästöisyyden kilpailuskriteerien toteutuminen. Koulukuljetusten päästötasot.
Otetaan kimppekyytialusta käyttöön ja tiedotetaan siitä säännöllisesti.	SISU-hanke, kaikki	2025–2026	SISU-hanke selvittää sopivan alustan kimppekyydeille. Kunnalla vastuu alustan markkinoinnista, viestitään siitä ja opastetaan käytössä.	Käyttömäärät ja saatu palaute.
Tavoite		Lisätään kevyttä liikennettä		
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Kannustetaan kuntalaisia kulkemaan työmatkat ilmastoystävällisemmin.	Kaikki	2024 -	Tiedotetaan työmatkaliikkumisen hyödyistä, kannustetaan kimppekyyteihin, varmistetaan pukutilojen saatavuus, selvitetään työsuhdepolkupyörien käyttöönottoa.	Työmatkampanjoiden aikana seuranta
Tiedotetaan kunnan lähiliikuntamahdollisuuksista.	Hyvinvointi- ja viestintäjohtaja	2024 -	Muistutetaan kunnan liikunta- ja harrastusmahdollisuuksista, ja ylläpidetään näitä.	
Tavoite		Vahvistetaan uusiutuvien liikennepolttoaineiden käyttöä ja saantia		
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Kehitetään autojen sähkölatausmahdollisuuksia.	Asumis- ja ympäristöjohtaja	2025–2026	Varmistetaan autojen sähkölatausmahdollisuus kunnassa.	Lataus-pisteiden lukumäärä ja käyttö

4.3 Resurssiviisas materiaalien kierto

Päämäärät:

- Kierrätyksen vahvistaminen
- Materiaalien kierron ja jatkokäytön kehittäminen

Tavoitteet:

- Lisätään tietoa lajittelusta ja kierrätyksestä. Vahvistetaan innostusta lajitteluun. Parannetaan kierrätysastetta kunnassa.
- Vähennetään kulutusta.

Lähtötilanne:

- Muovinkeräys hommattu Simolan palvelukeskukseen.
- Maankaatopaikalla mahdollisuus välivarastoida maa-aineksia.
- Lajittelupiste osoitteessa Keskustie 18
- Lajitteluasema osoitteessa Teollisuustie 14

Tavoite	Lisätään tietoa lajittelusta ja kierrätyksestä. Vahvistetaan innostusta lajitteluun. Parannetaan kierrätysastetta kunnassa.			
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Lisätään tietoa ja innostusta kierrätykseen ja lajitteluun. Näytetään esimerkkiä kunnan omalla toiminnalla. Vahvistetaan lajitteluosaamista.	Hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, jätehuolto-yhtiö	2024 ->	Tarjotaan lajitteluohjeistusta (Jätekuukko yhteistyössä). Kierrätysosaaminen huomioidaan osana koulujen ja päiväkotien toimintaa ja opetusta. Huomioidaan viestinnässä myös vapaa-ajanasukkaat. Lajitellaan jätteet kunnantalolla.	Saatu palaute ja kunnan kierrätysaste
Lisätään tavaroiden yhteiskäyttöä	Kirjasto ja hyvinvointi- ja viestintäjohtaja	2025 ->	Kootaan kunnan sivuille tietoa yhdistysten ja seurojen vuokratavaroista.	Käyttömäärät
Varmistetaan materiaalien uusiokäyttö	Asumis- ja ympäristöjohtaja	2025 ->	Käytetään asfalttien purkujäte tienparannusaineksi. Käsitellään jätevesilietteet niin, että niitä voidaan jatkokäyttää.	Käyttömäärät ja kohteet

Päämäärä	Vähennetään kulutusta.			
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Kehitetään kunnan sähköisiä palveluita ja vähennetään paperin käytön tarvetta.	Hallinto	2025 ->	Otetaan käyttöön <ul style="list-style-type: none"> sähköinen allekirjoitus sähköinen asianhallintajärjestelmä sähköisten lomakkeiden ja hakemusten käyttö sähköinen laskutus sähköinen arkistointi 	Muutokset paperinkäyttömäärissä

4.4 Kestävä ruokajärjestelmä ja maatalous

Päämäärät:

- Ruuantuotannon ja –kulutuksen päästöjen pienentäminen
- Ilmastomyönteisen maatalouden ja ruokakulttuurin vahvistaminen

Tavoitteet:

- Vähennetään ruokahävikkiä ja lisätään lähiruuan ja kasvien syöntiä
- Lisätään tietoa maatalouden ilmastotoimista

Lähtötilanne:

- Ylijäämäruoka menee seurakunnalle ja työpajalle.

Tavoite	Vähennetään ruokahävikkiä ja lisätään lähiruuan ja kasvien syöntiä			
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Kannustetaan oppilaita vähentämään hävikkiä tekemällä edellisen päivän hävikkimäärä näkyväksi ja kannustamalla hakemaan lisää ruokaa, jotta kerralla ei tule otettua liikaa.	Ruokapalveluvastaava ja opetushenkilöstö	2024 -	Lautashävikki tehdään näkyväksi syöjille. Toteutetaan kampanjoita, jotka kannustavat lautashävikin minimoimiseen. Osallistutaan valtakunnalliseen hävikkiviikkoon syksyisin. Materiaalia SISU-hankkeen kautta.	Hävikkimäärät

Vahvistetaan ymmärrystä ja lisätään tietoa ruuan ilmastovaikutuksista.	Ruokapalveluvastaava ja opetushenkilöstö	2024 -	Osallistutaan valtakunnalliseen hävikkiviikkoon syksyisin. Materiaalia SISU-hankkeen kautta.	Hävikkimäärät
Kartoitetaan lähiruoka- ja pientuottajat ja vertaillaan hintoja.	Ruokapalveluvastaava	Pidemmän aikavälin tavoite	Selvitetään tilannetta ja muokataan raaka-ainetilauksia mahdollisuuksien mukaan paikallista ruokaa suosivaksi.	Raaka-aineiden paikallisuus
Tavoite	Lisätään tietoa maatalouden ilmastotoimista			
Viestitään ja tiedotetaan maatalouden ilmastotoimista.	Elinkeino-asiantuntija, ympäristönsuojelutarkastaja	2024 ->	Tuodaan viestinnässä ja maatilayhteistyössä esille keinoja, joilla maatalouden ilmastopäästöjä voi pienentää ja hiilensidontaa lisätä. Tavoitteena innostaminen ja tiedottaminen.	Saatu palaute

4.5 Hiiltä sitovat metsät ja luontokadon torjuminen

Päämäärät:

- Metsien hiilensidontan vahvistuminen
- Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuvan luonnon vahvistaminen
- Vesien monimuotoisuuden parantaminen

Tavoitteet:

- Vahvistetaan hiilinieluja ja torjutaan luontokatoa
- Lisätään tietoisuutta ja kiinnostusta metsiä kohtaan

Lähtötilanne:

Kaikki kunnan metsät kuuluvat PEFC-sertifiointiin piiriin. Vesannon metsien hoidosta vastaa Metsänhoitoyhdistys. Metsänhoidon tavoitteena on metsien elinvoimaisuus ja hoitotöiden oikea-aikaisuus. Hakkuumäärät on suhteutettu keskimääräiseen kasvuun niin, etteivät hakkuut ylitä metsien kasvua pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna. Näin myös jatketaan.

Kunnan metsissä on muutamia suojelukohteita ja biodiversiteettinäkökulmat on huomioitu erityisesti taajama- ja liikunta-alueilla. Jatkossakin virkistysalueiden ja reittien ympärillä olevia

metsiä hoidetaan monikäyttö huomioiden ja peitteisyyttä suosien. Lisäksi taajamametsissä huomioidaan maisema-arvot.

Metsien hoidossa huomioidaan metsätyyppi ja maaperä. Sopeutumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja lisääntyviin kirjanpainajariskeihin edistetään välttämällä puhtaita kuusikoita ja istuttamalla/jättämällä koivua sekapuuksi.

Kunnan metsissä ei nykytilanteessa ole jatkuvan kasvatuksen kohteita, mutta niitä voidaan harkinnan mukaan testata tulevaisuudessa joissain kohteissa.

Esimerkiksi entinen kaatopaikka on Vesannolla metsitetty ja jatkossakin joutoalueet pyritään metsittämään ja näin lisäämään hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta.

Kunnan metsien hoitoa jatketaan suunnitelmallisesti ja hyvää metsänhoidon tasoa noudattaen. Jatkossa toivotaan hiilitaselaskelmia metsänhoitotoimien suunnittelun tueksi.

Tavoite	Vahvistetaan hiilinieluja ja torjutaan luontokatoa			
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Varmistetaan metsien hiilensidonta jatkossakin. Noudatetaan metsänhoito-suunnitelmaa.	MHY ja asumis- ja ympäristöjohtaja	2025 ->	Pidetään vuosittaiset hakkuumäärät hiilensidontaa tukevalla tasolla eli niin, etteivät hakkuut ylitä metsien kasvua pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna. Selvitetään kunnan metsien ja metsämaiden hiilinielu.	Vuosittaiset hakkuumäärät hiilensidontan näkökulmasta
Huolehditaan metsien uudistumisesta hakkuiden jälkeen.	MHY	2025 ->	Varmistetaan aina, että hakatulle alueelle muodostuu uusi kasvuedellytyksiltään kelvollinen puusukupolvi.	Istutus- ja kylvöpinta-alat suhteessa päätehakkuupinta-aloihin
Varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin välttämällä yksipuulajisuutta kunnan metsissä.	MHY	2025 ->	Lisätään monipuulajisuutta kunnan metsissä ja varmistetaan puiden elinkelpoisuus.	Puulajijakauma ja metsätuhojen esiintyminen
Tavoite	Lisätään tietoisuutta ja kiinnostusta metsiä kohtaan			
Viestitään kunnan metsien tilasta ja ympäristöteoista.	Hyvinvointi- ja viestintäjohtaja	2025 ->	Viestitään kunnan metsien jatkuvan kasvatuksen kohteista, luonnonsuojelukohteista, luontoliikuntamahdollisuuksista ja luonnon monimuotoisuutta tukevista toimista.	Saatu palaute.

4.6. Ilmastoystävällinen kuntaorganisaatio

Päämäärät:

- Kuntatalouden vahvistuminen
- Kunnan imagon kehittyminen
- Ilmastoystävällisyyden huomioiminen kaikilla toimialoilla
- Hankintojen ilmastovastuullisuuden kehittäminen

Tavoitteet:

- Ilmastonäkökulmat läpileikkaavat toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan.
- Lisätään kuntalaisten ja kunnan työntekijöiden ilmastotietoisuutta ja kannustetaan kestäviin valintoihin.

Tavoite	Ilmastonäkökulmat läpileikkaavat toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan.			
Toimenpide konkreettisesti	Vastuutaho	Aikataulu	Miten eteenpäin?	Seuranta
Sisällytetään ympäristövastuullisuuden periaatteita hankintaohjeeseen.	Kunnanjohtaja, talous- ja hallintojohtaja, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja (johtoryhmä)	2024–2026	SISU-hankkeen myötä saadaan tukea kunnan hankintaohjeeseen.	Vastuullisuus-kriteerien huomiointi hankinnoissa.
Huomioidaan ilmasto- ja ympäristöasiat toiminnan ja talouden suunnittelussa ja toimintakertomuksessa.	Kunnanjohtaja, talous- ja hallintojohtaja, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja (johtoryhmä), kunnanhallitus	2025 ->	Otetaan ilmastobudjetointi osaksi kuntatalouden suunnittelua ja seurantaa. Varmistetaan, että ilmastoasiat ovat osa toimintakertomusta ja taloussuunnitelmaa ja tilinpäätöstä vuosittain.	Sisältyminen ja vaikutukset
Otetaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen osaksi varautumissuunnitelmaa.	Kunnanjohtaja, talous- ja hallintojohtaja, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja (johtoryhmä)	2024–2026	Päivitetään varautumissuunnitelmaa niin, että se sisältää ilmastonmuutokseen varautumisen toimia.	Ajantasaisuus
Lisätään kuntastrategiaan ilmasto- ja ympäristötavoitteita.	Kunnanjohtaja, hallintojohtaja, hyvinvointijohtaja (johtoryhmä), kunnanhallitus	Strategian päivityksen yhteydessä	Vahvistetaan ilmastotavoitteiden painoarvoa strategiassa	Ajantasaisuus

VESANTO
#SYDÄNMAA

12/2024

Päämäärä		Lisätään kuntalaisten ja kunnan työntekijöiden ilmastotietoisuutta ja kannustetaan kestäviin valintoihin.		
Lisätään kuntalaisten ja mökkiläisten ilmastotietoisuutta ja mahdollisuuksia ja kiinnostusta toimia ympäristöystävällisesti.	Hyvinvointi- ja viestintäjohtaja	2025 ->	Suunnitellaan kunnalle ilmastoviestinnän vuosikello.	Saatu palaute
Tuodaan viestinnässä esille kunnan roolia ilmastotoimijana.	Hyvinvointi- ja viestintäjohtaja ja kaikki toimialat	2024->	Kannustetaan kaikkia kunnan työntekijöitä viestimään aktiivisesti oman toimialansa ilmastoteoista.	

5 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutoksen hillintä on tärkeää ja keskiössä kunnan ilmastotyössä. Ilmastomuutokseen sopeutuminen on kuitenkin toinen erittäin olennainen seikka kuntien ilmastotyössä, sillä ilmastonmuutoksella on laaja-alaisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia eri toimialoilla. Ilmastonmuutokseen sopeutumisella ja varautumisella voidaan vähentää riskejä ja mahdollistaa kunnan ja kuntalaisten toiminta myös poikkeustilanteissa ja vallitsevassa ilmastossa.

Suunnittelemalla kunnan varautumista esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden (helteet, myrskyt, rankkasateet) kohdatessa ja kiinnittämällä huomiota sopeutumiseen pitkään jatkuvien ilmastonmuutoksen vaikutusten osalta voidaan vähentää yllättäviä haasteita rakennetussa ympäristössä, sähkön- ja energiantuotannossa, vesihuollossa, terveydenhuollon toimintavarmuudessa sekä liikenteessä ja tiedonkulussa.

Varautumista ja sopeutumista voidaan tarkastella esimerkiksi Hiilineutraali Pohjois-Savo -hankkeen laatimien kuntien riskianalyyysien avulla. Näissä riskikorteissa on kiinnitetty huomioita ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja tarvittaviin toimiin viidellä eri teema-alueella.

- 1) Sateisuus
- 2) Talviolosuhteiden muutos
- 3) Myrskyt
- 4) Lämpötilan nousu
- 5) Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen

Kuntakohtaiset riskikortit antavat suuntaa siihen, mitä asioita kuntien varautumis- ja sopeutumistyössä tulee huomioida. Lisäksi riskikorttienkin tausta-aineistona toimivan Kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelman 2030 (VNS 15/2022 vp) osa-alueet on tärkeää tunnistaa kuntien ilmastotyössä. Näitä ovat:

- Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus
- Ruoka- ja ravitsemusturva
- Infrastrukturi ja rakennettu ympäristö
- Uusiutuvien luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus, luontopohjaiset ratkaisut sekä kuivuusriskien hallinta
- Terveiden suojelu ja edistäminen
- Kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö
- Alue- ja kuntatason ilmastoriskien hallinta
- Kansainvälinen yhteistyö
- Tietopohja, viestintä ja seuranta

Tässä ilmastosuunnitelmassa on huomioitu osa Vesannon riskikortissa (kuva 10) tunnistetuista riskeistä ja kehityskohteista. Toimenpiteitä tarvitaan kuitenkin lisää jatkossa ja ilmastonmuutokseen sopeutumistoimien päivittäminen ja linkittäminen eri toimialoille onkin keskeistä kunnan ilmastotyön jatkuvuudessa. Vesannon kunnan ilmastotyössä on tärkeää, että koko kuntaorganisaatiossa toimitaan yhdessä ilmastotoimien toteuttamiseksi, seuraamiseksi ja viestimiseksi. Tämä tukee myös ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen toimien linkittymistä kunnan toiminnan ja talouden suunnitteluun ja seurantaan.

Perustiedot

- Asukasluku 1941 (2021)
- Pinta-ala 570 km², vesistön osuus pinta-alasta 25,8 %
- Taajama-aste 39,9 % (2020)
- Kunta tunnetaan seuraavista: luontomatkailu, luonto, mökkikunta, erittäin puhtaat vesistöt, Sydänmaa-brändi sekä maa- ja marjatalous.

Kunnan ilmastotyötä ohjaavat asiakirjat ja ohjelmat

- Ei ilmasto-ohjelmaa tai muuta vastattavaa kunnan ilmastotyötä ohjaavaa asiakirjaa

Tunnistetut riskit

- Maatalouden ravinnepäästöjen lisääntyminen esim. rannkasateiden lisääntyessä ja sitä kautta vesistöjen tilan heikkeneminen mm. rehevöityminen.
- Tulvien lisääntyminen erityisesti rantakiinteistöillä, joissa jätevesijärjestelmien mahdolliset vuodot vesistöön voivat aiheuttaa riskin vesistöön.
- Maatalouden elinympäristöjen katoaminen (esim. linnuston kato) erityisesti karjataloudessa.
- Tuholaisten lisääntyminen maa- ja marjataloilla.
- Tiestön kunnan heikentymisen kautta vaikutukset erityisesti haja-asutusalueelle mm. maatalouteen ja huoltovarmuuteen sekä teiden kunnossapito kustannusten nousu.
- Vesiosuuskuntien varautumattomuus ja tiedon puute ilmastomuutoksesta.

Keskeiset toimenpiteet

- Jätevesijärjestelmien saneeraus ja uusiminen sekä hulevesisuunnitelman laatiminen.
- Pintavalunnan hallinnan (mm. luontopohjaiset ratkaisut) sekä pohjavesin suojelun toimenpiteet ja veden laadun tarkkailu.
- Maa- ja marjatalouden toimenpiteet sopeutumisen osalta mm. peltojen kunnan parantaminen, lajiston monipuolistaminen, uusien viljelymenetelmien pilotointi sekä kiinteistöjen rakenteiden tiivistäminen erityisesti maataloilla (esim. lantalat).
- Tiestön ja muun infran kunnosta huolehtiminen sekä huoltovarmuuden takaaminen.
- Viestinnän kehittäminen ilmastomuutokseen varautumisesta sidosryhmille erityisesti vapaa-ajanasunnoille (esim. tulvariski) sekä vesiosuuskunnille (esim. varautumissuunnitelma).

Kehityskohteet

- Toimenpiteet maa- ja marjatalouteen (mm. ravinnepäästöt, elinympäristöjen katoaminen sekä tuholaiset).
- Vesistöjen tilasta huolehtiminen mm. jätevesijärjestelmien kunnossapidon kautta sekä ravinteiden huuhtoutumisen hallinta maa- ja marjataloilla.
- Tiestön ja muun infran kunnosta huolehtiminen sekä huoltovarmuuden takaaminen.
- Koulutusta ja viestintää ilmastomuutoksen sopeutumisen osaamisen kasvattamiseksi kunnassa sisäisesti sekä ulkoisesti sidosryhmille (ml. vapaa-ajan asukkaat sekä vesiosuuskunnat).
- Kunnan ilmasto-ohjelman laatiminen ja sopeutumisen toimenpiteiden tarkempi määrittely.

Kuva 10. Vesannon riskikortti. Lähde: Hiilineutraali Pohjois-Savo.

6 Ilmastosuunnitelman seuranta

Vesannon ilmastotyön seurantaan rakennetaan sähköinen järjestelmä, joka tukee ilmastotoimien seurantaan, raportointia ja viestintää. Järjestelmän kautta ilmastotoimet saadaan näppärästi käsiteltäväksi myös osana päätöksentekoa.

Suunnitelmallinen ja jatkuva ilmastotyö edellyttää ilmastotoimien toteuttamista osana kunnan eri toimialojen jokapäiväisiä toimintoja ja seuraamista muiden toimien yhteydessä.

Lähteet

VESANTO

#SYDÄNMAA

12/2024

Hiilineutraali Pohjois-Savo, Ilmastonmuutoksen riskianalyysit:

<https://hiilineutraalipohjoissavo.fi/ilmastotyto/materiaalipankki/#287-287-wpfd-top>

Hiilineutraali Pohjois-Savo, Pohjois-Savon ilmastotiekartta 2035:

<https://hiilineutraalipohjoissavo.fi/ilmastotyto/ilmastotiekartta/>

Suomen ympäristökeskus, Hiilineutraali Suomi, Kuntien ja alueiden ilmastoindikaattorit:

https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Paastot_ja_indikaattorit/Kuntien_ja_alueiden_ilmastoindikaattorit

Suomen ympäristökeskus, Hiilineutraali Suomi, Kuntien ja alueiden kasvihuonekaasupäästöt:

[https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-](https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Paastot_ja_indikaattorit/Kuntien_ja_alueiden_kayttoperusteiset_kasvihuonekaasupaastot)

[FI/Paastot_ja_indikaattorit/Kuntien_ja_alueiden_kayttoperusteiset_kasvihuonekaasupaastot](https://hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Paastot_ja_indikaattorit/Kuntien_ja_alueiden_kayttoperusteiset_kasvihuonekaasupaastot)

Suomen ympäristökeskus, Hiilineutraali Suomi, Kuntien kasvihuonekaasupäästöjen

skenaariotyökalu: <https://skenaario.hiilineutraalisuomi.fi/>

Valtioneuvosto, VNS 15/2022 vp, Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelmasta vuoteen 2030:

<https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f807fc600>

Ilmastosuunnitelman toteutus

Vesannon ilmastosuunnitelma toteutettiin vuosina 2023–2024 osana SISU-hanketta (Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon). SISU-hanke on vuonna 2023 käynnistynyt hanke, jossa mukana on yhteensä 15 pohjoissavolaista kuntaa. Pää toteuttajana hankkeessa toimii Kuopion kaupunki, osatoteuttajina Iisalmen kaupunki, Navitas Kehitys Oy ja Kehitysyhtiö SavoGrow Oy. Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n osatoteutuksessa mukana ovat Suonenjoki, Rautalampi, Vesanto, Tervo, Pielavesi ja Keitele.

Hankkeen toteutusaika on 17.4.2023-30.4.2026.

Euroopan unionin
osarahoittama

Pohjois-Savon liitto

